

T.C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĐI
Siyaset Planlama Genel M¼d¼r Yardımcılığı

7/8603

6.k. 18

ÇOK İVEDİ

Sayı : B.06.0.SPG.0.01.00.00-026.21 -2012/2891437
Konu : Yazılı Soru Önergesi/ Rahmi AŞkın
Türelİ 7/8603

TBMM BAŐKANLIĐINA

İlgi: 2 Temmuz 2012 tarih ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-74742 sayılı yazıları.

İzmir Milletvekili Rahmi AŞkın Türelİ'nin ilgide kayıtlı 7/8603 esas numaralı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arzederim.

Ahmet DAVUTOĐLU
Dışışleri Bakanı

Ek: 4 sayfa

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN RAHMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN
7/8603 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORU:

Bilindiği üzere Osmanlı döneminde, Balkan yarımadasındaki topraklar üzerinde toplumsal ihtiyaçları karşılamak, fakir ve muhtaçlara yardım etme gibi amaçlarla Türkler tarafından çok sayıda vakıf kurulmuş ve binlerce hayır eseri yaptırılmıştır. Osmanlı Devletinin Balkan yarımadasındaki topraklarını kaybetmesi ile bu vakıflar ve onlara ait araziler, taşınmaz mal ve mülkler ile çok sayıda mimari eserler Balkanlarda yeni kurulmuş bulunan Bulgaristan ve Yunanistan gibi devletlerin sınırları içerisinde kalmışlardır. Hem Osmanlı Döneminde, hem de Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra imzalanmış olan ikili ve çok taraflı anlaşmalar ile ülkemizdeki Rum ve Bulgar azınlık cemaatlerinin sahip oldukları vakıfların ve vakıf mallarının ve Bulgaristan ve Yunanistan sınırları içerisindeki topraklarda bulunan Türk vakıfları ile bunlara ait mal ve mülklerin karşılıklı olarak korunması kararlaştırılmıştır. Ancak ülkemizdeki Hristiyan azınlıklara ait cemaat vakıfları anlaşmalara uygun olarak korunmuş olmalarına rağmen Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türk vakıfları ise maalesef korunmamışlardır. Bulgaristan'daki Türk vakıflarının tamamı kapatılarak yok edilmiştir. Türk azınlığın sahip oldukları her türlü arazi, dükkân, mülk ve taşınmaza Bulgaristan Devleti tarafından el konulmuş, pek çok eser de yıkılarak yok edilmiştir. Yunanistan'da ise Türk vakıflarının yönetimi anlaşmalara aykırı olarak Türk azınlığın elinden alınıp Yunan Devleti tarafından atanan kişilerin yönetimlerine bırakılmıştır.

Balkan ülkelerindeki Türk vakıfları kapatılırken veya yönetimlerine el konulurken ülkemizde bulunan Rum, Bulgar, Ermeni gibi Hristiyan azınlıklara ait cemaat vakıfları faaliyetlerine normal şekilde devam etmişlerdir. AKP iktidarı döneminde kabul edilen ve 27.02.2008 tarihli 26800 sayılı T.C. Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "5737 Sayılı Vakıflar Kanununun" Geçici 11. Maddesi ile ülkemizdeki Hristiyan azınlıklara ait cemaat vakıflarına 1936 yılı beyannamesinde kayıtlı olan taşınmazlarını geri alma hakkı verilmiştir. Bu düzenlemenin yürürlüğe girmesi ile azınlıklara ait cemaat vakıfları üzerinde hak iddia ettikleri yerlerin mülkiyeti için T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğüne başvurmuş, çok sayıda taşınmazı kendi adlarına tapuya kayıt ettirmişlerdir. Son olarak, İstanbul'un Şişli ilçe merkezinde yer alan, içerisinde orta ve yükseköğretim kurumlarına ait binaların da bulunduğu 7 adet taşınmaz T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından "Bulgar Eksarhlığı Ortodoks Kilisesi Vakfına" verilmiştir. Ülkemizdeki Hristiyan azınlık cemaatlerine ait vakıfların taşınmazları iade edilirken, Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türk vakıflarına ait taşınmazlar oradaki Türk azınlık mensuplarına ve Türk vakıflarına hala iade edilmemektedir.

Bu bilgiler ışığında;

1. Bulgaristan ve Yunanistan'daki Türk vakıflarına ait taşınmazlar ve vakıf eserleri adigeçen ülkelerde yaşayan Türk azınlık mensuplarına iade edilmezken, ülkemizdeki Hristiyan

azınlıkların cemaat vakıflarına ait taşınmazların ilgili vakıflara iade edilmesi karşılıklılık ilkesine uygun mudur?

2. Karşılıklılık ilkesi gözetilmeden tek taraflı olarak yapılan bu türlü düzenlemeler Türkiye'nin ulusal menfaatlerine uygun mudur?
3. Hiçbir karşılık almadan yapılan bu düzenleme sonucunda Bulgaristan ve Yunanistan tarafından el konulmuş veya yok edilmiş olan Türk vakıflarına ait taşınmazların ilgili ülkelerdeki Türk azınlık mensuplarına iade edilmesi için neler yapmaktasınız?
4. Bulgaristan ve Yunanistan devletleri Türk azınlık vakıflarına ait taşınmazları iade etmemeye devam etmektedirler. Bu durumda ilgili ülkelere karşı herhangi bir yaptırım uygulamayı düşünüyor musunuz?
5. Türk vakıf eserlerini yok eden ve taşınmazlara el koyan Bulgaristan ve Yunanistan hakkında son 10 yılda Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde herhangi bir girişimde bulundunuz mu?

YANIT:

Ülkemizde yaşayan ve Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı bulunan gayri-Müslim nüfusun haklarını belirleyen en önemli belge 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması'dır. Lozan Barış Antlaşması'nın "Azınlıkların Himayesi" başlıklı bölümünde yer alan 37 ila 45. maddeleri, herhangi bir cemaat ismen zikredilmeksizin, Müslüman olmayan vatandaşlarımızın haklarını güvence altına almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, bu çerçevede, "pozitif ayrımcılık" ilkesiyle uyumlu biçimde, gayri-Müslim cemaatleri korumak ve idamesini sağlamak amacıyla her türlü önlemi alma yükümlülüğünü üstlenmiştir.

Lozan Barış Antlaşması'nın "Azınlıkların Himayesi"ne ilişkin bölümünde yer alan 45. maddede, "*Bu Kesimdeki hükümlerle, Türkiye'nin gayri-Müslim azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistan'ca da, kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır*" ibaresi kayıtlıdır. Bu madde uyarınca yukarıda Türkiye'deki gayri-Müslim azınlığa tanınan hakların aynısının Yunanistan tarafından da kendi topraklarındaki Müslüman azınlığa tanınması öngörülmektedir. Bu madde, yaygın kanının aksine, mütekabiliyet ilkesi içermeyip, paralel haklar sağlamakta; Türkiye'de gayri-Müslim nüfusa tanınan hakların Yunanistan'daki Müslüman nüfusa da uygulanmasını öngörmektedir.

Bir başka ifadeyle, herhangi bir ülkenin kendi vatandaşlarını tabi tuttuğu evrensel temel hak ve özgürlüklerin ihlalini oluşturan uygulamalar, başka ülkeler için örnek oluşturmaz; bu uygulamalar "mütekabiliyet ilkesi" gerekçe gösterilerek hiçbir ülkenin kendi vatandaşlarının evrensel hak ve özgürlüklerini kısıtlaması için temel teşkil edemez. Bunun aksine bir uygulama, Türkiye Cumhuriyeti'nin gerek Anayasası, gerek temel hak ve özgürlükler alanında üstlendiği uluslararası yükümlülüklerle uyuşmaz.

Bu çerçevede, ülkemizde cemaat vakıflarına ait oldukları saptanan taşınmazların iadesi, ya da iade edilemeyenler için tazminat ödenmesi yürürlükte olan mevzuatımıza uygun tasarruflardır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından oluşan cemaatlere ait vakıflara yönelik işlemlerde mütekabiliyet aranması uygun değildir.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri ayırım gözetmeksizin hayata geçirilen uygulamalar, bir yandan temel hak ve özgürlükler alanında en gelişmiş seviyeyi yakalamayı, diğer yandan da soru önergesinde bahsi geçen ülkelerdeki yönetimlere örnek teşkil etmeyi amaçlamakta olup, o ülkelerdeki olumsuz uygulamaları sorgulamamıza da imkân sağlamaktadır.

Ayrıca, Yunanistan'daki Türk azınlık tarafından yapılan başvurular sonucunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce verilen ihlal kararlarının uygulanması her aşamada Hükümetimizce yakından takip edilerek, bu ülkedeki Türk azınlığın haklarının tanınması için sürdürülen mücadeleye aktif destek verilmektedir.

Öte yandan, Bulgaristan'dan Türkiye'ye 1877-1878 savaşından itibaren günümüze kadar devam eden Türk göçü ile Doğu Trakya bölgemizden 1912-1913 Balkan Savaşları sırasında Bulgaristan'a yönelik gerçekleşen Bulgar göçü iki ülke arasında çeşitli dönemlerde alevlenen ve ikili ilişkilerimizi de etkileyen bir emlak sorunu yaratmıştır. Keza, komünist rejim tarafından Türk cemaat vakıflarına ve özel kişilere ait malların kamulaştırılması bu soruna yeni bir boyut kazandırmıştır.

Bulgaristan'daki Müslüman cemaatine ait vakıf malları ile özel kişilere ait mallar konusu, Bulgaristan'da demokratik düzene geçilmesi sonrasında 1992 tarihinde yürürlüğe giren "Kamulaştırılmış Gayrimenkullerin Mülkiyetinin İadesine İlişkin Kanun" çerçevesinde ele alınmaktadır. Aynı şekilde 1 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe giren "Dini Cemaatler Kanunu" da vakıf mallarının iadesine imkan tanımaktadır.

Anılan kanunlar kapsamında Bulgaristan Başmüftülüğü'nün yaptığı başvurular neticesinde bazı vakıf mallarının geri alınması mümkün olabilmektedir. Başmüftülük tarafından iadesi talep edilebilecek ilave malların envanteri çıkarılmış olup, bu konuda çalışmalar devam etmektedir.

Özel kişilere ait malların iadesi ise, sözkonusu malların sahiplerinin ya da mirasçılarının başvuruları ile mümkün olabilmektedir. Özel şahısların, Bulgaristan'da iç hukuk yollarının tüketilmesi halinde AİHM'ne başvurmaları veya Bulgaristan'ın AB üyeliği nedeniyle konuyu AB kurumlarına taşımaları mümkündür.

Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımız ve Bulgaristan eski Cumhurbaşkanı Pırvanov arasında Aralık 2008'de Ankara'da gerçekleştirilen görüşmede, emlak dahil olmak üzere, ikili ilişkilerin gündeminde uzun süreden bu yana yer alan sorunlara çözüm bulunması amacıyla Bakanlığım Müsteşarı/Bakan Yardımcısı eşbaşkanlığında, bünyesinde dört çalışma grubu

barındıran bir Ortak Komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Ortak Komisyon bugüne kadar, sonuncusu 24 Kasım 2011 tarihinde Ankara’da olmak üzere toplam üç toplantı yapmış, ancak emlak konularında henüz somut bir ilerleme sağlanamamıştır. Ancak, bu konu tarafımızdan ısrarla takip edilmeye devam olunacaktır.